

Ірина Смірнова

кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри аудиту, обліку та оподаткування Центральноукраїнського національного технічного університету, м. Кропивницький, Україна

Денис Олейніченко

здобувач третього рівня вищої освіти Центральноукраїнського національного технічного університету, м. Кропивницький, Україна

**ДО ПИТАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ
ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ**

Сучасна економіка характеризується наявністю суспільних благ, які задовільняють потреби всіх членів суспільства. Це блага тих сфер життя суспільства, які не фінансуються підприємницькими структурами або особисто громадянами країни. Оскільки ринок не в змозі забезпечити цими благами, то держава вистає основним їх постачальником, визначає їх оптимальну кількість і мінімізує витрати щодо їх виробництва завдяки [9].

Згідно Бюджетного кодексу України: «Бюджетними установами є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. Бюджетні установи є неприбутковими» [2].

При цьому безумовним є той факт, що одним із основних елементів забезпечення ефективності діяльності бюджетних установ є облікова політика, раціональне формування якої виступає передумовою створення ефективної системи управління, обліку та контролю [7].

Виникнення поняття «облікова політика» було зумовлено необхідністю реформування обліку відповідно до вимог міжнародних стандартів. Відповідно до Закону України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність «облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності» [6]. На практиці фахівці трактують цей термін як регламентацію обраних господарчим суб'єктом варіантів вирішення облікових проблем, завдяки чому облікова політика ефективно використовується як засіб оптимізації обліку, менеджменту та діяльності в цілому [3].

Артеменко Н.В. Вважає, що облікова політика як елемент управління дає змогу керівництву приймати більш раціональні рішення, аналізувати роботу бюджетної установи, здійснювати і контролювати цільове використання засобів відповідно до затвердженого кошторису [1]. Черкашина Т.В. визначає як основну мету облікової політики бюджетної установи, формування методів та принципів обліку, які б забезпечили складання прозорої, достовірної фінансової звітності, що відповідає б вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі [8]. При цьому облікова політика

бюджетних установ має враховувати організаційну структуру та особливості фінансування; вид діяльності; облікові номенклатури, чисельності працюючих тощо; відносини з податковою системою, наявність пільг та умови їх отримання; матеріально-технічне та кадрове забезпечення обліково-аналітичної роботи установи та ін.

Відповідно до НП(С)БОДС 101 «Подання фінансової звітності» облікова політика суб'єкта державного сектору визначається у розпорядчому документі, в якому мають бути встановлені методи оцінки, обліку, види сегментів та їх пріоритетність і процедури, які має застосовувати суб'єкт державного сектору та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більше ніж один варіант. Суб'єкт державного сектору має послідовно застосовувати облікову політику таким чином, щоб фінансова звітність відповідала всім вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі [5].

Формування підприємств державного сектору передбачає такі етапи:

оцінка основних діючих факторів впливу, галузевих особливостей, нормативної бази, існуючої системи організації бухгалтерського обліку;

встановлення переліку об'єктів облікової політики як позицій з організації та ведення бухгалтерського обліку;

ідентифікація за обраними об'єктами з урахуванням особливостей діяльності бюджетної установи відповідних елементів як можливих методичних прийомів, способів та процедур;

документальне оформлення – формалізація обраної облікової політики;

впровадження, актуалізація обраної облікової політики, оцінка її адекватності сучасним умовам діяльності, контроль за її дотриманням підвідомчими установами [3].

Обрані елементи облікової політики мають бути закріплені внутрішнім регламентом, в якому має бути визначено:

одиницю аналітичного обліку запасів;

порядок аналітичного обліку запасів;

методи оцінки вибуття запасів;

періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів;

порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат, застосування окремого субрахунку або аналітичного рахунку обліку транспортно-заготівельних витрат;

перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг);

перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу;

строки корисного використання груп основних засобів;

строки корисного використання груп нематеріальних активів;

періодичність нарахування амортизації;

види звітних сегментів та їх пріоритетність;

вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів, з обґрунтуванням критеріїв щодо визначення таких ознак; строки корисного використання груп довгострокових біологічних активів; кореспонденцію субрахунків бухгалтерського обліку [4].

Отже, облікова політика підприємств державного сектору економіки є інструментом системи управління та внутрішнього контролю. Вона, з одного боку, є жорстко регламентованою, а, з іншого, - є інструментом підвищення ефективності функціонування, оскільки надає можливості прийняття ефективних управлінських рішень на основі аналізу роботи, контролю цільового використання засобів завдяки правильному відображенню результатів операцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Артеменко Н.В. Облікова політика установ державного сектору: сучасні підходи, порядок та умови зміни. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 16. С. 792-797.
2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 29.11.2022).
3. Гевлич Л.Л., Васильєва Я.М. Облікова політика бюджетних установ: сучасний стан та перспективи. Економіка і організація управління. 2018. Вип. 1 (29). С. 64-74.
4. Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору : затв. наказом МФУ від 23.01.2015 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text> (дата звернення: 02.12.2022).
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» : затв. наказом МФУ від 28.12.2009 № 1541. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0103-10#text> (дата звернення: 02.12.2022).
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 01.12.2022).
7. Смірнова І.В., Смірнова Н.В. Національні та міжнародні стандарти обліку для державного сектору: особливості застосування. Наукові праці ЦНТУ. Економічні науки. Вип. 32. Кропивницький: ЦНТУ, 2018. С. 164-177.
8. Черкашина Т.В. Організація облікової політики у бюджетних установах за новими стандартами державного сектору. Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. 2015. Вип. 12 (2). С. 261-270.
9. Шалімова Н. С., Смірнова І. В., Смірнова Н. В. Вплив елементів облікової політики на формування показників фінансової звітності бюджетних установ. Ефективна економіка. 2020. № 1. Категорія В. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7970> (дата звернення: 02.12.2022).